

“เหล้า”

สารเสพติดอันดับหนึ่ง

ส่งผลกระทบต่อสังคมสูงที่สุดมากกว่าเฮโรอีน

เรียบเรียงโดย โศภิต นาสืบ และ ดร.ภญ.อรทัย วลีวงศ์ สำนักวิจัยนโยบายสร้างเสริมสุขภาพ (สวน.)

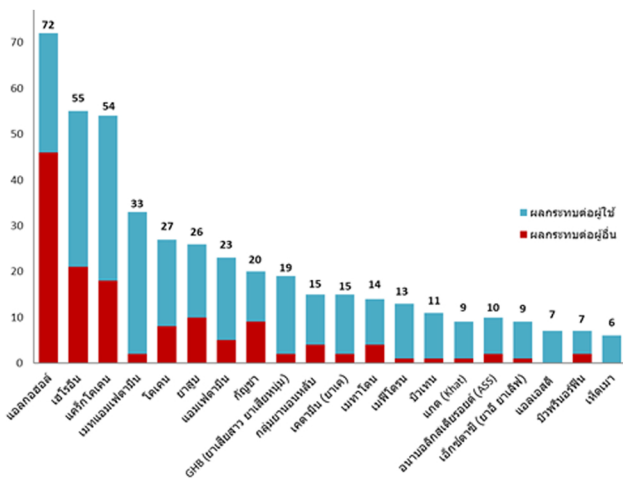

“ยาเสพติด”

ในบริบทกฎหมายระหว่างประเทศอยู่ภายใต้การควบคุมของอนุสัญญาเดี่ยวขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 และพิธีสารแก้ไขฯ ค.ศ. 1972 (UN Single Convention on Narcotic Drugs 1961, as Amended by the 1972) และอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances, 1971) ที่จำกัดการใช้สารเหล่านี้เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์เท่านั้น กำหนดให้สมาชิกออกกฎหมายควบคุมพร้อมรายงานปริมาณการใช้สำหรับรายชื่อวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทภายใต้ในอนุสัญญานี้โดยหมายรวมถึง **เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ** ด้วย

งานวิจัยปี ค.ศ. 2010 ในสหราชอาณาจักรได้ทำการศึกษาการจัดลำดับผลกระทบของยาเสพติดตามกฎหมายระหว่างประเทศนี้ โดยพิจารณาทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้ใช้ (harm to user) และผู้อื่น (harm to others)^[1] ด้วยวิธีการวิเคราะห์การตัดสินใจหลายเกณฑ์ (multi criteria decision analysis; MDCA) ซึ่งได้เชิญผู้เชี่ยวชาญในวงการมาให้ความเห็นเพื่อจัดลำดับขนาดผลกระทบจากยาเสพติด 20 ชนิด โดยมีการพิจารณาผลกระทบทั้งหมด 16 มิติ แบ่งเป็น **ผลกระทบต่อผู้ใช้ 9 ด้าน** (ประกอบด้วย ผลกระทบต่อสุขภาพกาย ได้แก่ (1) การเสียชีวิตจากยาเสพติดโดยตรง (2) การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (3) ความพิการที่เกิดจากยาเสพติดโดยตรง (4) ความพิการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด, ผลกระทบต่อสุขภาพจิต ได้แก่ (5) ภาวะติดสารเสพติด (6) ความบกพร่องทางจิตและโรคทางจิตเวชที่เกิดจากใช้ยาเสพติดโดยตรง (7) ความบกพร่องทางจิตและโรคทางจิตเวชที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด, **ผลกระทบทางด้านสังคม** ได้แก่ (8) ความสูญเสียที่เป็นรูปธรรม เช่น รายได้ อาชีพ ทรัพย์สิน ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และ (9) ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อน) และ **ผลกระทบต่อผู้อื่น 7 ด้าน** ประกอบด้วย **ผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจ** ได้แก่ (10) การได้รับบาดเจ็บ, **ผลกระทบทางด้านสังคม** ได้แก่ (11) ความเกี่ยวข้องในอาชญากรรม (12) การทำลายสิ่งแวดล้อม (13) ปัญหาครอบครัวและผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว (14) ปัญหาข้ามชาติ (15) ต้นทุนทางสังคม และ (16) ผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ในบรรดาสารเสพติดทั้งหมดจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดที่มีผลกระทบโดยรวมสูงสุด (72 คะแนน) รองลงมา คือ เฮโรอีน (55 คะแนน) และ แคร็กโคเคน (54 คะแนน) ในขณะที่ กัญชา มีคะแนนผลกระทบ 20 คะแนน (แสดงตามภาพที่ 1) ต่อมาในปี ค.ศ. 2015 ได้มีการศึกษาต่อยอดเพื่อจัดลำดับผลกระทบของยาเสพติดใน 21 ประเทศของสหภาพยุโรป^[2] และการศึกษาในประเทศออสเตรเลียปี 2019^[3]

ภาพที่ 1 แสดงคะแนนผลกระทบในภาพรวมต่อผู้ใช้และต่อผู้อื่นจำแนกตามชนิดของยาเสพติด (คะแนน 0-100)

อ้างอิง

1. Nutt DJ., King LA., Phillips LD. Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis. Lancet. 2010 Nov 6;376(9752):1558-65.
2. Van Amsterdam J., Nutt D., Phillips L., Van Den Brink W. European rating of drug harms. JPsychopharmacol. 2015 Jun;29(6):655-60.
3. Bonomo Y. et al. The Australian drug harms ranking study. J Psychopharmacol. 2019 Jul;33(7):759-768. J Psychopharmacol. 2019 Jul;33(7):759-768.
4. World Health Organization. Global status report on alcohol and health 2018. Geneva: world Health Organization, 2018.

งานวิจัยทั้งสามชิ้นอธิบายตรงกันว่า **เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นยาเสพติดอันดับหนึ่งที่สร้างผลกระทบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นมากที่สุด** ซึ่งเป็นอันตรายกว่าสิ่งเสพติดที่มีกฎหมายชนิดอื่นๆ โดยต่างก็มีข้อเสนอเชิงนโยบายว่า หน่วยงานทั้งระหว่างประเทศและระดับประเทศ ควรพิจารณามาตรการหรือนโยบายที่เข้มงวดมากขึ้นเพื่อลดปัญหาและอันตรายที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ ควรให้ความสำคัญต่อการประเมินประสิทธิภาพของนโยบายแอลกอฮอล์และยาเสพติดอย่างรอบด้าน เพราะนโยบายแอลกอฮอล์นอกจากจะป้องกันภัยที่จะเกิดต่อตัวผู้ดื่มแล้ว ยังมีผลในการป้องกันภัยต่อผู้อื่นและชุมชนด้วย สำหรับที่ผ่านมามีการควบคุมการบริโภคและผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ในระดับโลกมีเพียงยุทธศาสตร์โลกว่าด้วยการจัดการปัญหาแอลกอฮอล์ขององค์การอนามัยโลก ในขณะที่หลายประเทศยังไม่มีความหมายใดควบคุมปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์^[4] เมื่อพิจารณาขนาดและความรุนแรงของปัญหาจากแอลกอฮอล์ กอปรกับบริบทการตลาดเสรีและการทำการตลาดของธุรกิจแอลกอฮอล์ข้ามชาติ รวมทั้งปริมาณการบริโภคที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นได้สะท้อนให้เห็นว่านโยบายและโครงสร้างการทำงานที่มีอยู่ดูเหมือนว่ายังไม่เพียงพอในการจัดการปัญหาจากแอลกอฮอล์ที่ซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งกระทบต่อผู้คนและสังคมในวงกว้าง ดังนั้นประชาคมโลกและรัฐบาลของประเทศต่างๆ ควรให้ความสำคัญกับปัญหานี้มากขึ้น ซึ่งการจัดการและควบคุมปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่จำกัดเฉพาะหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขเพียงอย่างเดียว